

ONDINE

MAGNUS LINDBERG

AL LARGO • CELLO CONCERTO NO. 2 • ERA

ANSSI KARTTUNEN
FINNISH RADIO SYMPHONY ORCHESTRA
HANNU LINTU

SUPER AUDIO CD

MAGNUS LINDBERG (1958)

1	Al largo (2009–10)	24:53
	Cello Concerto No. 2 (2013)	20:58
2	I	9:50
3	II	6:09
4	III	4:59
5	Era (2012)	20:19

ANSSI KARTTUNEN, cello (2–4)
FINNISH RADIO SYMPHONY ORCHESTRA
HANNU LINTU, conductor

MAGNUS LINDBERG

“Though my creative personality and early works were formed from the music of Zimmermann and Xenakis, and a certain anarchy related to rock music of that period, I eventually realised that everything goes back to the foundations of Schoenberg and Stravinsky – how could music ever have taken another road? I see my music now as a synthesis of these elements, combined with what I learned from Grisey and the spectralists, and I detect from Kraft to my latest pieces the same underlying tastes and sense of drama.” – Magnus Lindberg

The shift in musical thinking that **Magnus Lindberg** thus described in December 2012, a few weeks before the premiere of *Era*, was utter and profound. Lindberg’s composer profile has evolved from his early edgy modernism, “carved in stone” to use his own words, to the softer and more sonorous idiom that he has embraced recently, suggesting a spiritual kinship with late Romanticism and the great masters of the early 20th century.

On the other hand, in the same comment Lindberg also mentioned features that have remained constant in his music, including his penchant for drama going back to the early defiantly modernist *Kraft* (1985). Although the elements of his style have changed over the years, all of his works are bursting with inexhaustible energy, a glorious sonority of orchestral colour and an incredible richness of detail. The works on this disc, all of them from Lindberg’s recent output of the early 2010s, are no exception.

Considering that Magnus Lindberg has written seven solo concertos and several other works for soloist and orchestra or soloist and ensemble, it is a no-brainer to conclude that the *concertante* concept fascinates him. He is now on his second round of concertos, so to speak: his first concertos for piano (1994), cello (1999) and violin (2006) have in the space of a few years been joined by a second concerto each for piano (2012), cello (2013) and violin (2015).

At the time of his Second Violin Concerto, Lindberg said: “I am not so cautious about writing a second concerto as some other composers. In the late 20th century it sort of became the norm for a composer to write one definitive concerto for a particular instrument and then move on. But if we look further back, composers like Bartók and Prokofiev liked to revisit a solo instrument and write different kinds of music for it. I feel a kinship with them, as I am drawn to the instrumental ‘greats’ – the piano, violin and cello.

I have no interest in writing concertos for something really exotic like the theremin. I have also taken plenty of time between concertos to think about things: there were 20 years between my piano concertos, 15 years between my cello concertos and about 10 years between my violin concertos."

Lindberg's **Second Cello Concerto** was written to a commission from the Los Angeles Philharmonic in 2013. The lead time for the commission was rather shorter than usual, as it had become apparent that a concerto commissioned from another composer would not be completed in time. Because of the extraordinary circumstances, Lindberg turned to an earlier piece, a duo for cello and piano titled *Santa Fe Project (Konzertstück)* (2006), and the concerto could in fact be described as a rewritten and expanded version of that piece. The soloist at the premiere in Los Angeles in October 2013 was Anssi Karttunen, one of Lindberg's go-to musicians, and the conductor was the orchestra's former Music Director Esa-Pekka Salonen, also an old friend of Lindberg's.

In this concerto, Lindberg took great care to keep the cello part audible by scoring the work for a reasonably sized, almost Classical orchestra. The brass section is small, and Lindberg's trademark percussion section is completely absent. There is also no piano or harp. The cello is cast here as an active and diverse protagonist, the solo part ranging from fragile meditation to lively figures and occasional outbursts of Romantic melody. Although the melodic passages are in fact rather brief, they play an important role as anchor points in the narrative.

The concerto is cast in three sections but performed without a break. Although its origin was in *Santa Fe Project*, it is a significantly more extensive work. The new elements in the texture include a lyrically unfolding opening section, with the cello spinning the basic musical material of the work out of tiny nuclei. There are also remarkable differences in scoring: *Santa Fe Project* has a cadenza-like solo section in the first movement that is here rewritten to include orchestral instruments; the extensive cadenza in the middle movement of the concerto, on the other hand, is a completely new addition that has no counterpart in the earlier piece. That cadenza is the heart of the concerto, marking the beginning of a journey towards the rhythmic and sharply articulated finale. On the very last pages, however, the music subsides into a translucent and tranquil conclusion.

In *Era* (2012), Lindberg quite consciously set out to give a nod to the late Romantic masters and the modern classics of the early 20th century. The work was commissioned by the Concertgebouw Orchestra in Amsterdam for its 125th anniversary in 2013, also the 125th anniversary of their celebrated home hall. Lindberg derived his inspiration from the seminal upheavals that occurred in Western music a hundred years earlier, just before the outbreak of the First World War, when Schoenberg and Stravinsky wrote their revolutionary masterpieces. That period before the Great War is the 'era' to which the title refers and which is reflected in the musical content of the work. Naturally, these influences are modified and filtered through Lindberg's composer personality.

In his programme notes, Lindberg explained the structure of the work: "In *Era* I have built the piece from a powerful underpinning in the bass register, rather like a Bourdon or at some moments even a Passacaglia. I was thinking particularly of Sibelius's Fourth Symphony and the way the music evolves from the bass line, rising from low to high register. About half-way through, a second Bourdon is introduced and there is a confrontation between the two ideas. There is a single tempo throughout but, as with other pieces like *Al largo*, a relatively fast tempo in the foreground is related to a much slower underlying pace. This allows a strong monolithic build-up which should be suited to the Concertgebouw and its cathedral-like resonance, creating a strong dramatic impression overall."

The only composer that Lindberg makes reference to in his notes is Sibelius, specifically his severe and originally expressive Fourth Symphony (1911), yet early reviews of *Era* also pointed to other names lurking in the background, such as Scriabin and Richard Strauss. The connection with Strauss is particularly apparent, as a quote from *Till Eulenspiegel* appears frequently. On the other hand, the orchestral brilliance is reminiscent of Ravel, another major influence for Lindberg's more recent output.

Era begins in the depths of the bass register, and the resemblance to Sibelius's Fourth Symphony in terms of structure and the sound of the opening is obvious. The work evolves towards opulent sonorities and bold culminations, often featuring not only the aforementioned Strauss quote but also a chorale-like descending chromatic motif. The work has been described as a tone poem, even though it has no narrative content. Unless, of course, the narrative embraces an entire era.

Between 2009 and 2012, Lindberg's work was governed by his position as composer-in-residence to the New York Philharmonic. In addition to various other forms of collaboration, this appointment resulted in four new works written specifically for the orchestra: the overture-like *EXPO* (2009), the extensive *Al largo* (2009–2010), the chamber symphony lookalike *Souvenir* (2010) and the Second Piano Concerto (2011–2012), custom-made for Yefim Bronfman. More material than in a single symphony concert, in fact. *Al largo* was actually co-commissioned by the London Philharmonic Orchestra and the Casa da Música Porto.

Lindberg said that he had decided to create an extensive work when he began to write ***Al largo***. He did not want to score it for a gigantic orchestra, though, since he had already written several such works. The orchestra is in fact rather economic, mainly with double woodwind, but Lindberg's habitual percussion, harp and piano are included. The ensemble was partly inspired by Ravel's *Ma mère l'Oye*, in which Lindberg admires how the composer managed to create considerable expressive potential with a relatively small ensemble.

The title of the work may initially seem surprising, since 'largo' implies a slow tempo and the music here is full of sizzle and sparkle, at least on the surface. Lindberg himself has said that this is the fastest music he has ever written. Yet immediately after that he explained that under the busy surface there is a very slowly progressing deep structure that evokes something large and spacious. Lindberg had had the idea of giving the work an apparently incongruous title (such as *Adagio* or *Largo*) for quite some time. He asked his Italian composer friend Luca Francesconi which word could go together with 'largo'. Francesconi suggested the Italian idiom 'al largo', which means being so far out at sea that the shore is no longer in sight. The work does not have any particular programme or descriptive content, though – maritime or otherwise.

Lindberg describes *Al largo* as being divided into two halves, both of which begin energetically but end up as slow music. The work opens with a brass fanfare that plays an important role in what follows. Later, it is joined by a brief woodwind motif that recalls the opening fanfare of an earlier Lindberg work, *Feria* (1997). Although the texture is rich and full, there are solo passages and chamber music moments, most significantly an

intimate section for oboe and string quartet towards the end of the first half. The second half begins with a powerful recap of the opening fanfares, further notching up the energy.

Amidst all the shimmer, an intensively glowing string chorale has been making its presence felt, and it makes its final and most extensive appearance at the end, just before the final great outburst. That passage for divisi strings may just be the most sensitive and touching music that Lindberg has ever written. On the final pages, Lindberg threw in a brief quote from Schoenberg's *Verklärte Nacht* in the strings; he has said that he considers the conclusion of that piece to be one of the most beautiful moments in the history of music. The ending of *Al largo*, it must be said, stands up well in comparison.

Kimmo Korhonen

Translation: Jaakko Mäntyjärvi

Following piano studies **Magnus Lindberg** entered the Sibelius Academy where his composition teachers included Einojuhani Rautavaara and Paavo Heininen. Together with his contemporaries Hämeenieniemi, Kaipainen, Saariaho and Salonen, Lindberg founded around 1980 the informal grouping known as the Ears Open Society, which aimed to encourage a greater awareness of mainstream modernism. Lindberg made a decisive move in 1981, travelling to Paris for studies with Globokar and Grisey. During this time he also attended Donatoni's classes in Siena, and made contact with Ferneyhough, Lachenmann and Höller.

His compositional breakthrough came with two large-scale works, *Action-Situation-Signification* (1982) and *Kraft* (1983-85), which were inextricably linked with his founding with Salonen of the experimental Toimii Ensemble. During the late 1980s his music transformed itself towards a new modernist classicism, in which many of the communicative ingredients of a vibrant musical language (harmony, rhythm, counterpoint, melody) were re-interpreted afresh for the post-serial era. Key scores in this stylistic evolution were the orchestral/ensemble triptych *Kinetics* (1988), *Marea* (1989-90) and *Joy* (1989-90), reaching fulfillment in *Aura* (1993-94) and *Arena* (1994-95).

Lindberg's output has positioned him at the forefront of orchestral composition, including the concert-opener *Feria* (1997), large-scale statements such as *Fresco* (1997), *Cantigas* (1999), Concerto for Orchestra (2002-3) and *Sculpture* (2005), and concertos for cello (1999), clarinet (2002) and violin (2006). Recent works include *Seht die Sonne* (2007), commissioned by the Berliner Philharmoniker under Simon Rattle and the San Francisco Symphony, and his first choral-orchestral work *GRAFFITI*. Lindberg was Composer-in-Residence of the New York Philharmonic between 2009 and 2012, with new works including *EXPO*, *Al Largo*, *Souvenir*, and Piano Concerto No.2 premiered by Yefim Bronfman in 2012. Other recent works include *Era* (2012), Cello Concerto No. 2 (2013) and Violin Concerto No. 2 (2015). In 2014–17 Lindberg is Composer-in-Residence with the London Philharmonic Orchestra.

In 2003 Lindberg was awarded the prestigious Wihuri Sibelius Prize.

Cellist **Anssi Karttunen** is one of Finland's most versatile performers of classical music. In addition to the core repertoire for his instrument, he frequently performs rarely heard masterpieces and his own arrangements.

Anssi Karttunen is particularly dedicated to contemporary music, having given the world premieres of more than 140 works, of which 28 are cello concertos. His premieres include Magnus Lindberg's Cello Concerto No. 1 with the Orchestra de Paris and Cello Concerto No. 2 with the Los Angeles Philharmonic; Esa-Pekka Salonen's *Mania* with the Avanti! Chamber Orchestra; Martin Matalon's Cello Concerto with the Orchestre National de France; and Luca Francesconi's concerto *Rest* with the RAI Torino Orchestra. Kaija Saariaho has written several works for Karttunen, including her concertos *Amers* and *Notes on Light*.

Anssi Karttunen has appeared as a soloist and a chamber musician in most European countries, in North and South America, in Asia and in the Middle East. He frequently visits international festivals and appears as a soloist with prominent orchestras worldwide.

Born in 1960, Anssi Karttunen studied with Erkki Rautio, William Pleeth, Jacqueline du Pré and Tibor de Machula. He was the artistic director of the Avanti! Chamber Orchestra from 1994 to 1998, of the Helsinki Biennale in 1995, of the Porvoo Suvisoitto festival from 1994 to 1997 and of the Musica nova Helsinki festival in 2015. His extensive discography ranges from Bach and Beethoven on period instruments to repertoire composed in the 2010s. Anssi Karttunen plays a Francesco Ruggeri cello.

www.karttunen.org

ANSSI KARTTUNEN

The Finnish Radio Symphony Orchestra (FRSO) is the orchestra of the Finnish Broadcasting Company (Yle). Its mission is to produce and promote Finnish musical culture. Its Chief Conductor as of autumn 2013 is Hannu Lintu, following a season (2012/2013) as the orchestra's Principal Guest Conductor. The FRSO has two Honorary Conductors: Jukka-Pekka Saraste and Sakari Oramo.

The Radio Orchestra of ten players founded in 1927 grew to symphony orchestra strength in the 1960s. Its previous Chief Conductors have been Toivo Haapanen, Nils-Eric Fougstedt, Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste and Sakari Oramo.

The latest contemporary music is a major item in the repertoire of the FRSO, which each year premieres a number of Yle commissions. Another of the orchestra's tasks is to record all Finnish orchestral music for the Yle archive.

The FRSO has recorded works by Eötvös, Nielsen, Hakola, Lindberg, Saariaho, Sallinen, Kaipainen, Kokkonen and others, and the debut disc of the opera Aslak Hetta by Armas Launis (ODE 1050-2D). Its discs have reaped some major distinctions, such as the BBC Music Magazine Award and the Académie Charles Cros Award. The disc of the Sibelius and Lindberg Violin Concertos (Sony BMG) with Lisa Batiashvili as the soloist received the MIDEM Classical Award in 2008, in which year the New York Times chose the other Lindberg disc (ODE 1124-2) among its best Recordings of the Year.

The FRSO regularly tours to all parts of the world. All the FRSO concerts both in Finland and abroad are broadcast, usually live, on Yle Radio 1. They can also be heard and watched with excellent live stream quality on the FRSO website.

Chief Conductor of the Finnish Radio Symphony Orchestra since August 2013, **Hannu Lintu** previously held the positions of Artistic Director and Chief Conductor of the Tampere Philharmonic Orchestra, Principal Guest Conductor with the RTÉ National Symphony Orchestra and Artistic Director of the Helsingborg Symphony and Turku Philharmonic orchestras.

Lintu's most recent appearances include with the Gürzenich-Orchester Köln, Orchestre de Chambre de Lausanne, Orchestre national de Lille, Gulbenkian Orchestra, and the Iceland Symphony, Baltimore Symphony, Moscow State Symphony and Seoul Philharmonic orchestras. He conducted the Finnish Radio Symphony Orchestra on tour in Japan in autumn 2015 – as part of his complete cycle of Sibelius' symphonies with the New Japan Philharmonic – and on tour in Vienna, Salzburg and Innsbruck in January 2016 with violinist Leila Josefowicz. Recent engagements have included the Philharmonia, BBC Scottish Symphony, Royal Stockholm Philharmonic, Cleveland and St Louis Symphony orchestras; the Houston Symphony, MDR Sinfonieorchester Leipzig and the Orchestre national de Lyon; and debuts with the WDR Sinfonieorchester Köln, the Hallé, and the Detroit Symphony and Minnesota orchestras. In May 2016 Lintu returns to Finnish National Opera to conduct Wagner's *Tristan und Isolde*, having previously conducted them in *Parsifal* – directed by Harry Kupfer, *Carmen*, and Aulis Sallinen's *King Lear*. Other recent operatic projects include Sallinen's *Kullervo* at the 2014 Savonlinna Opera Festival and *Tannhäuser* with Tampere Opera in 2012. Lintu has also worked with Estonian National Opera, recording Tauno Pylkkänen's *Mare* and her son.

Hannu Lintu's recent recordings for Ondine feature works by Ligeti, including the Violin Concerto with Benjamin Schmid, and Messiaen's *Turangalila* Symphony with Angela Hewitt and Valerie Hartmann-Claverie – both with the Finnish Radio Symphony Orchestra. Lintu has received several accolades for his recordings, including a 2011 Grammy nomination for Best Opera CD plus Gramophone Award nominations for his recordings of Enescu's *Symphony No.2* with the Tampere Philharmonic Orchestra.

www.hannulintu.fi

HANNU LINTU, MAGNUS LINDBERG and ANSSI KARTTUNEN

”Vaikka luovaa persoonallisuuttani ja varhaisia teoksiani muovasi Zimmermannin ja Xenakiksen musiikki sekä tietty anarkia, joka liittyi tuon ajan rock-musiikkiin, tajusin lopulta, että kaikki palautuu Schönbergin ja Stravinskyn perustalle – kuinka musiikki olisi ikinä voinut päätyä toiselle tielle? Näen nykyisin musiikkini näiden elementtien synteessinä yhdistettynä siihen, mitä opin Griseyiltä ja spektralisteilta, ja havaitsen Kraftista uusimpiin teoksiini saman pohjimmaisen mieltymyksen draamaan.”
– Magnus Lindberg

Se musiikillisen ajattelun muutos, jota **Magnus Lindberg** näin kuvaili joulukuussa 2012 muutamia viikkoja ennen teoksensa *Era* kantaesitystä, on ollut syvä ja mullistava. Lindbergin säveltäjätie on käynyt varhaiskauden särmikkäästä, säveltäjän sanoin ”kuin kiveen hakatusta” modernismista kohti viime vuosien pehmeämmin ja täyteläisemmin soivaa ilmaisua, jonka yhteydessä on puhuttu henkisestä sukulaisuudesta myöhäisromantiikan ja 1900-luvun alun suuriin mestareihin.

Toisaalta samassa kommentissa Lindberg mainitsee myös pysyviä piirteitä, aina varhaiskauden uhrittelevan modernistisesta *Kraftista* (1985) lähtien vallinneen mieltymyksen draamaan. Ja vaikka tyylin elementit ovat muuttuneet, on Lindbergin eri kausien teoksille yhteistä musiikista huokuva sammumaton energia, orkesteritekstuuriin soinnillinen loisto ja yksityiskohtien monisäikeinen rikkaus. Näitä ominaisuuksia tulee esiin myös tämän levyn teoksissa, jotka kaikki edustavat uudempaa Lindbergiä 2010-luvun alkuvuosilta.

Seitsemän varsinaista soolokonserttoa sekä useita muita teoksia solistille ja orkesterille tai yhtyeelle - selvästi konsertoiva asetelma kiehtoo Magnus Lindbergiä. Hän on nyt käymässä konserttojen säveltäjänä läpi eräänlaista toista kierrosta. Kolme varhaisempaa konserttoa pianolle (1994), sellolle (1999) ja viululle (2006) ovat muutaman vuoden kuluessa saaneet seuraajan: toisen pianokonserton (2012), toisen sellokonserton (2013) ja toisen viulukonserton (2015).

Toisen viulukonserton yhteydessä Lindberg totesi: ”En ole yhtä varovainen kuin jotkut kirjoittamaan toisen konserton. 1900-luvun jälkipuolella näytti siltä, että säveltäjät kirjoittivat tietyille soittimelle yhden lopullisen konserton ja siirtyivät sitten eteenpäin, mutta jos katsotaan kauemmaksi taaksepäin, Bartókin ja Prokofjevin kaltaiset säveltäjät

palasivat mielellään saman soittimen pariin ja kehittivät sille uudenlaisia ratkaisuja. Minä tunnen heidät läheisiksi, sillä minua vetävät puoleensa pianon, viulun ja sellon kaltaiset suuret soittimet – minua ei kiinnosta päätyä kirjoittamaan konserttoja esimerkiksi thereminin kaltaiselle eksotiselle instrumentille. Minulla on myös ollut kunnan taukoja konserttojen välissä antamassa aikaa miettiä: 20 vuotta pianokonserttojen välillä, 15 sellokonserttojen välissä ja suunnilleen 10 vuotta viulukonserttojen välissä.”

Toinen sellokonsertto valmistui 2013 Los Angelesin filharmonikkojen tilauksesta. Tilaus tuli Lindbergille tavanomaista lyhyemmällä lyhyenojalla, kun kävi selväksi, että aiemmin toiselta säveltäjältä tilattu konsertto ei valmistuisi ajallaan. Epätavallisessa tilanteessa Lindberg käytti eräänlaisena lähtöteoksena aiempaa sello-piano-duoa *Santa Fe Project (Konzertstück)* (2006), jonka monin tavoin laajennettu uudisversio konsertto on. Kantaesityksen solistina lokakuussa 2013 Los Angelesissa oli Lindbergin luottomusikoihin kuuluva Anssi Karttunen ja kapellimestarina orkesterin entinen pitkäaikainen musiikillinen johtaja Esa-Pekka Salonen, hänkin musikkona Lindbergin lähipiiriä.

Uudessa konsertossa Lindberg on pitänyt hyvää huolta sellon kuuluvuudesta käyttämällä maltillisen kokoista, lähes klassishenkistä orkesteria. Vaskiosasto on pieni, eikä mukana ole lainkaan Lindbergin orkesteriparituurien perussoittimistoon kuuluvia lyömäsoittimia ja pianoa eikä myöskään harppua. Orkesterin rinnalla sello on aktiivinen ja moniulotteinen toimija, jonka osuus ulottuu hauraasta mietiskelystä vilkkaaseen kuviointiin ja hetkittäin puhkeavaan, romanttista hehkua saavaan laulavuuteen. Vaikka laulavat käänteet jäävät itse asiassa melko vähiin, niillä on tärkeä asema eräänlaisina musiikillisen kerronnan kiintopisteinä.

Toinen sellokonsertto on kolmiosainen mutta tauottomaksi sidottu kokonaisuus. Vaikka sillä on paljon yhteistä *Santa Fe Projectin* kanssa, on kyse merkittävästi laajemmasta teoksesta. Uutta on esimerkiksi lyirisesti kehkeytyvä alkujakso, jossa sello hahmottaa pienistä soluista perusaineistoa. Myös soittimellisessa asetelmassa on eroja, sillä *Santa Fe Projectissa* on ensiosassa kadenssimainen soolopakso, joka saa tässä rinnalleen orkesterin soittimia, kun taas konserton keskiosan laajaa kadenssia ei alkuteoksessa ole lainkaan. Tuo kadenssi on eräänlainen konserton sydän, ydinkohta, josta musiikki kääntyy vähitellen kohti rytmisesti terävämmin artikuloitua finaalia, mutta loppusivuilla musiikki tasaantuu läpikuultavan seesteisiin tunnelmiin.

Teoksessa **Era** (2012) kumarrus myöhäisromantiikan mestarien ja 1900-luvun modernien klassikkojen suuntaan on ollut Lindbergille aivan tietoinen lähtökohta. Teoksen tilasi Amsterdamin Concertgebouw-orkesteri juhlistamaan vuonna 2013 olleita 125-vuotisjuhliiaan, jolloin myös orkesterin maineikas kotisali vietti samaa syntymäpäivää. Samalla Lindberg ajatteli innoittajana niitä ratkaisevia mullistuksia, joita musiikissa koettiin 100 vuotta aiemmin, juuri ennen ensimmäisen maailmansodan puhkeamista, kun Schönberg ja Stravinsky tekivät musiikillisia vallankumouksiaan. Ja juuri tuo aika ennen suursodan syttymistä on se ”aikakausi” tai ”käännekohta”, johon teoksen nimi viittaa ja jonka kaikuja teoksessa voi kuulla, tosin Lindbergin oman säveltäjäpersoonan läpi suodattuneina ja muuntuneina.

Lindberg on ohjelmakommentissaan kertonut teoksen rakenteesta: ”*Erassa* olen rakentanut teoksen bassorekisterin vahvan perustan varaan, jokseenkin niin kuin bordunan tai joinakin hetkinä jopa passacaglian tapaan. Ajattelin erityisesti Sibeliuksen neljättä sinfoniaa ja sitä tapaa, jolla musiikki kehittyi bassolinjasta lähtien ja nousee matalasta korkeaan rekisteriin. Suunnilleen puolivälissä esitellään toinen borduna, ja näiden kahden ajatuksen välille syntyy konfrontaatio. Läpi teoksen vallitsee sama tempo, mutta niin kuin muissa teoksissa kuten *Al largossa* pinnan suhteellisen nopea tempo suhteutuu paljon hitaampaan pinnanalaiseen liikkeeseen. Se antaa mahdollisuuden vahvaan monoliittiseen rakennustapaan, jonka pitäisi sopia Concertgebouwun ja sen katedraalimaiseen kaikuun ja luoda vahva draamaattinen vaikutelma.”

Lindberg mainitsee kommentissaan erikseen vain Sibeliuksen ja tämän ilmaisullisesti omaperäisen ja ankan neljännen sinfonian (1911), mutta teoksen varhaisissa arvioissa nostettiin esiin muitakin nimiä, esimerkiksi Skrjabin ja Richard Strauss. Heistä Straussiin kytkentä on hyvinkin selvä, sillä teoksessa esiintyy taajaan sitaatti tämän sävelrunosta *Till Eulenspiegel*. Toisaalta teoksen soinnillinen loisto voi hetkittäin tuoda mieleen myös Ravelin, hänkin yksi Lindbergin uudemman tuotannon henkisistä kummeista.

Era alkaa bassorekisterin uumenista, ja paitsi rakenteellisesti myös soinnillisesti avauksen sukulaisuus Sibeliuksen neljänteen sinfoniaan on ilmeinen. Teos kasvaa täyteläisten sointien ja uljaiden huipennusten musiikiksi, josta erottuvat usein toistuvina kiinnekohtina Strauss-aiheen lisäksi koraalimainen, kromaattisesti alaspäin liukuva aihe. Teoksen yhteydessä on puhuttu sen sävelrunoon viittaavista piirteistä, vaikka varsinaista

kerronnallista juonisisältöä sillä ei ole. Ellei sitten sen kerronnan kohteena ole kokonainen aikakausi.

Lindbergin työtä vuosina 2009–2012 hallitsi asema New Yorkin filharmonikkojen nimikkosäveltäjänä (composer-in-residence). Monien muiden yhteistyömuotojen lisäksi tehtävä tuotti neljä varta vasten newyorkilaisten kantaesitettäväksi kirjoitettua teosta: alkusoittotyylinen *EXPO* (2009), laajamuotoinen *Al largo* (2009–2010), kamarisinfonian laajityyppiä lähestyvä *Souvenir* (2010) sekä Yefim Bronfmanille räätälöity toinen pianokonsertto (2011–2012). Teoksia syntyi siis enemmän kuin yhden sinfoniakonsertin materiaaliksi. *Al largon* tilaajia olivat myös Lontoon filharmoninen orkesteri ja Casa da Música Porto.

Lindberg on kertonut, että ryhtyessään säveltämään ***Al largoa*** hän halusi luoda suurimuotoisen teoksen. Hän ei kuitenkaan halunnut käyttää mitään jättiläisorkesteria, sillä sellaiselle hän oli jo aiemmin kirjoittanut useita teoksia. Orkesteri on siis suhteellisen maltillinen pääasiassa kaksinkertaisin puhaltimin, mutta Lindbergin orkesteriin usein sisältyvät lyömäsoittimet sekä harppu ja piano ovat tälläkin kertaa mukana. Yhtenä kokoonpanon innoittajana oli Ravelin *Ma mère l'Oye (Hanhiemo)*, jossa Lindberg ihailee säveltäjän kykyä luoda voimakas ilmaisu suhteellisen pienillä esittäjävoimilla.

Teoksen nimi voi ensi alkuun tuntua yllättävältä, viittaahan sana ”largo” hitaaseen ilmaisuun ja silti teoksen pinta on täynnä liikettä ja kuhinaa. Lindberg jopa on todennut, että tämä on nopeinta musiikkia, jota hän on kirjoittanut. Samaan hengenvetoon hän kuitenkin jatkoi, että teoksessa on eloisan pinnan alla hyvin hitaasti liikkuva syvä rakenne, joka herättää vaikutelman jostakin suuresta ja avarasta. Lindbergillä oli jo jonkin aikaa ollut ajatuksena nimetä teos ristiriitaisesti, esimerkiksi Adagion tai Largon tapaan. Kun hän kysyi italialaiselta säveltäjäystävältään Luca Francesconilta, mikä voisi sopia yhteen sanan ”largo” kanssa, tämä ehdotti italiantielistä ilmaisua ”Al largo”, joka merkitsee avomerellä olemista, kun rannikko ei ole enää näkyvässä. Mitään ohjelmallista tai kuvauksellista merimusiikkia teos ei kuitenkaan ole.

Lindbergin hahmotuksessa teos jakaantuu kahteen puoliskoon, jotka kumpikin alkavat energisesti mutta päätyvät hitaaksi musiikiksi. Teos alkaa vaskien fanfaarilla,

joilla on keskeinen rooli teoksessa. Myöhemmin fanfaari-aines täydentyy puupuhaltimien lyhyellä aihelmalla, joka on muistuma aiemman teoksen *Ferian* (1997) avausfanfaareista. Vaikka teosta hallitsee uhkean täyteläinen sointiasu, sen tekstuuri ohenee välillä solistiseksi ja kamarimusiikilliseksi, merkittävimmin teoksen keskivaiheilla ensimmäisen puoliskon lopulla oboen ja jousikvartetin intiimissä tuokiassa. Alun fanfaarien väkevä paluu käynnistää teoksen jälkimmäisen puoliskon, joka tehostaa energialatausta entisestään.

Teoksesta on kaiken orkestraalisen kimmellyksen keskeltä erottunut jo aiemmin jousten intensiivisesti hehkovaa koraalimaista ainesta, joka saa laajimman esiintymänsä teoksen lopussa ennen viimeistä suurta purkausta. Tuo jaetun jousiston viimeinen kohtaus saattaa olla herkintä ja koskettavinta musiikkia, mitä Lindberg on koskaan kirjoittanut. Teoksen loppusivulle Lindberg on vielä varannut jousten osuuteen lyhyen sitaatin Schönbergin *Verklärte Nachtista*, jonka lopetusta hän pitää yhtenä musiikin historian kauneimmista hetkistä. Kaukana siitä ei ole *Al largonkaan* päätös.

Kimmo Korhonen

Magnus Lindberg aloitti musiikkiopintonsa pianonsoitolla ja opiskeli myöhemmin sävellystä Sibelius-Akatemiassa Einojuhani Rautavaaran ja Paavo Heinisen johdolla. Yhdessä ikätoveriensä Hämeenniemen, Kaipaisen, Saariahon ja Salosen kanssa hän perusti Korvat auki! -nimellä tunnetun yhdistyksen vuonna 1980 edistämään musiikin modernismin valtaviiran tuntemusta. Vuonna 1981 Lindberg päätti muuttaa Pariisiin opiskellakseen Globokarin ja Griseyn johdolla. Samalla hän kävi Donatoin kursseilla Sienassa, missä hänelle tulivat tutuiksi Ferneyhough, Lachenmann ja Höller.

Läpimurtonsa säveltäjänä Lindberg teki kahdella suurimuotoisella teoksella, *Action-Situation-Signification* (1982) ja *Kraft* (1983–1985). Nämä liittyivät läheisesti kokeelliseen Toimii!-yhtyeeseen, jonka hän oli perustanut Salosen kanssa. 1980-luvun loppupuolella Lindbergin musiikki kehittyi kohti modernistista klassismia, jossa hänen elinvoimaisen ilmaisuunsa useat elementit (harmonia, rytmi, kontrapunkti, melodia) löysivät uuden asun jälkisarjallisuuden kautta. Tässä kehityksessä avaintaiteoksia olivat kolmen orkesteri/kamarimusiikkiteoksen sarjan muodostavat *Kinetics* (1988), *Marea* (1989–1990) ja *Joy* (1989–1990), ja lopullisen muotonsa uusi lähestymistapa sai teoksissa *Aura* (1993–1994) ja *Arena* (1994–1995).

Lindbergin uraa merkittävänä orkesterisäveltäjänä ovat sittemmin paaluttaneet mm. alkusoiton oloinen *Feria* (1997), suurimuotoiset *Fresco* (1997), *Cantigas* (1999), *Concerto for Orchestra* (2002–2003) ja *Sculpture* (2005), sekä konsertot sellolle (1999), klarinettile (2002) ja viululle (2006). Berliinin filharmonikot ja San Franciscon sinfoniaorkesteri tilasivat häneltä orkesteriteoksen *Seht die Sonne* (2007), ja viimeaikaisiin teoksiin kuuluu myös hänen ensimmäinen teoksensa kuorolle ja orkesterille, *GRAFFITI*. Lindberg oli New Yorkin filharmonikkojen nimikkosäveltäjä 2009–2012, ja tähän liittyviä uusia teoksia ovat olleet *EXPO*, *Al largo*, *Souvenir* ja Yefim Bronfmanin vuonna 2012 kantaesittämä pianokonsertto nro 2. Säveltäjän uusiin teoksiin kuuluvat orkesteriteos *Era* (2012), sellokonsertto nro 2 (2013) ja viulukonsertto nro 2 (2015). Vuosina 2014–17 Lindberg toimii Lontoon filharmonikkojen nimikkosäveltäjänä.

Vuonna 2003 hän vastaanotti Wihurin säätien Sibelius-palkinnon.

Sellisti **Anssi Karttunen** on klassisen musiikin monipuolisimpia tulkitsijoita. Hänen ohjelmistossaan on keskeisen sello-ohjelmiston lisäksi paljon unohtettuja mestariteoksia ja omia sovituksia.

Anssi Karttunen on omistautunut nykymusiikille. Hän on kantaesittänyt yli 140 teosta, joista peräti 28 konserttoa. Hän kantaesitti mm. Magnus Lindbergin 1. sellokonserton Orchestre de Paris'n ja 2. sellokonserton Los Angeles Philharmonicin, Esa-Pekka Salosen Manian AvantiIn, Martin Matalonin sellokonserton Orchestre National de Francen, sekä Luca Francesconin konserton *Rest RAI* Torinon orkesterin kanssa. Kaija Saariaho on säveltänyt mm. konserttonsa *Amers* ja *Notes on Light* Karttuselle.

Hän on esiintynyt solistina ja kamarimuusikkona useimmissa Euroopan maissa, Pohjois- ja Etelä-Amerikassa, Aasiassa ja Lähi-idässä. Hän vieraillee kansainvälisillä festivaaleilla ja esiintyy maailman johtavien orkesterien solistina.

Vuonna 1960 syntynyt Anssi Karttunen opiskeli mm. Erkki Raution, William Pleethin, Jacqueline du Prén ja Tibor de Machulan johdolla. Vuosina 1994–1998 hän oli Avanti!-kamariorkesterin taiteellinen johtaja. Hän oli Helsinki Biennalen 1995, Porvoon Suvisoiton 1994–1997 ja Musica nova Helsinki 2015 festivaalin taiteellinen johtaja. Hänen levytyksensä kattavat kirjon Bachista ja Beethovenista periodisoitimilla aina 2010-luvun ohjelmistoon. Anssi Karttunen soittaa Francesco Ruggerin rakentamalla sellolla.

www.karttunen.org

Radion sinfoniaorkesteri (RSO) on Yleisradion orkesteri, jonka tehtävänä on tuottaa ja edistää suomalaista musiikkikulttuuria. Hannu Lintu on orkesterin ylikapellimestari syksystä 2013 lähtien, kaudella 2012–2013 hän toimi päävierailijana. RSO:n kunniakapellimestarit ovat Jukka-Pekka Saraste ja Sakari Oramo.

Radio-orkesteri perustettiin vuonna 1927 kymmenen muusikon voimin. Sinfoniaorkesterin mittoihin se kasvoi 1960-luvulla. RSO:n ylikapellimestareita ovat olleet Toivo Haapanen, Nils-Eric Fougstedt, Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste ja Sakari Oramo. RSO:n ohjelmistossa on tärkeällä sijalla usein suomalainen musiikki ja orkesteri kantaesittää vuosittain useita Yleisradion tilausteoksia. RSO:n tehtäviin kuuluu myös koko suomalaisen orkesterimusiikin taltioiminen kantanauhoille Yleisradion arkistoon.

RSO on levyttänyt mm. Eötvösin, Nielsenin, Hakolan, Lindbergin, Saariahon, Sallisen, Kaipaisen ja Kokkosen teoksia sekä Launiksen Aslak Hetta -opperan ensilevytyksen (ODE 1050-2D). Orkesterin levytykset ovat saaneet merkittäviä tunnustuksia, kuten BBC Music Magazine - ja Académie Charles Cros'n palkinnot. Lindbergin ja Sibeliuksen viulukonsertot sisältävä levy Lisa Batiashvilin kanssa (Sony BMG) sai MIDEM Classical Awards -palkinnon 2008. Samana vuonna New York Times valitsi Ondinelle tehdyn Lindberg-äänitteen (ODE 1124-2) yhdeksi Vuoden levyistä.

RSO tekee säännöllisesti konserttikiertueita ympäri maailmaa. RSO:n kotikanava on Yle Radio 1, joka lähettää orkesterin kaikki konsertit yleensä suorina lähetyksinä niin Suomesta kuin ulkomailtakin. RSO:n verkkosivuilla konsertteja voi kuunnella sekä katsella korkealaatuisen livekuvan kautta.

www.yle.fi/rso

Hannu Lintu aloitti Radion sinfoniaorkesterin kahdeksantena ylikapellimestarina elokuussa 2013 ja jatkaa näin jo vuosia jatkunutta menestyksekkästä yhteistyötä RSO:n kanssa. Ensimmäisen kerran Lintu johti RSO:ta tammikuussa 1995 nauhoittaen tunnusmusiikin Ylen uuteen musiikkiohjelmaan Amadeus. Ylikapellimestarikautensa alkaessa hän on konserttoinut RSO:n kanssa peräti 40 kertaa.

Ennen RSO:a Hannu Lintu toimi Tampere Filharmonian taiteellisena johtajana ja Helsingborgin Sinfoniaorkesterin ylikapellimestarina. Lisäksi hän on ollut Irlannin kansallisorkesterin päävierailija. Lintu työskentelee säännöllisesti myös Avanti! -kamariorkesterin kanssa ja oli vuonna 2005 Avantin Suvisoitto -festivaalin taiteellinen johtaja. Lintu on johtanut merkittävimpien suomalaisten orkestereiden lisäksi mm. Lontoon Philharmonia -orkesteria, BBC:n Skotlannin sinfoniaorkesteria, Clevelandin, Houstonin, Minnesotan, Detroitin ja St. Louisin sinfoniaorkestereita, Leipzigin ja Kölnin radion sinfoniaorkestereita sekä Lyonin kansallisorkesteria. Lintu on viime aikoina vierailut johtamassa mm. Islannin ja Baltimoren sinfoniaorkestereita, Moskovan valtion orkesteria ja Soulin filharmonikkoja. Toukokuussa 2016 Hannu Lintu palaa Suomen Kansallisoopperaan johtamaan Wagnerin Tristan ja Isolden. Aiemmin Lintu on johtanut mm. Sallisen Kullervon Savonlinnan Oopperajuhlilla 2014 ja Tannhäuserin Tampereen Oopperassa 2012. Viron Kansallisoopperan kanssa hän on taltioinut Tauno Pykkäsen operan Mare ja hänen poikansa.

Hannu Lintu on johtanut lukuisia levytyksiä joista monet ovat saavuttaneet palkintoja kotimaassa ja ulkomailla. Grammy-ehdokkuuden Lintu sai Einojuhani Rautavaaran Kaivosoopperan ensilevytyksestä. RSO ja Hannu Lintu ovat levyttäneet mm. Fagerlundin, Berion, Messiaenin ja Ligetin musiikkia. Myös Enescun 2. sinfonian levytys Tampere Filharmonian kanssa oli Gramophone-palkintoehdokkaana 2013.

www.hannulintu.fi

Publisher: Boosey & Hawkes

Recordings: Helsinki Music Centre, Finland, 8/2015 (Era, Cello Concerto No. 2)
& 10/2015 (Al largo)

Executive Producer: Reijo Kiilunen

Recording Producer: Laura Heikinheimo

Recording Engineers (Yle): Anna-Kaisa Kemppe (Era, Cello Concerto No. 2),
Jari Rantakaulio (Al largo)

Final Mix and SACD mastering: Enno Mäemets, Editroom Oy, Helsinki

© & © 2016 Ondine Oy, Helsinki

Booklet Editor: Joel Valkila

Cover: Coyote Bluffs, Arizona, USA, Aaron Hinckley | dreamstime.com

Photos: Heikki Tuuli

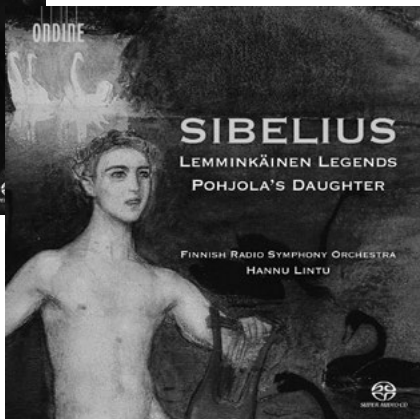
Design: Armand Alcazar

This recording was produced with support from the Finnish Music Foundation (MES)

ALSO AVAILABLE

ODE 1264-5

ODE 1262-5

For more information please visit www.ondine.net

ODE 1227-5

ODE 1251-5

ODE 1213-2

For more information please visit www.ondine.net

HANNU LINTU

Varesvold
2011
HL
Lindberg
Cello Concerto No. 2

SHAWNEE MUSIC